

УДК 343.132

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.306>

Олександр Сергійович Старенький

Національна академія Служби безпеки України

Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4517-726X>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЯК ЗАСОБІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ ДО ПОСТАНОВЛЕННЯ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ

Анотація. У статті досліджуються проблеми правового регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді. Обґрунтовується, що в умовах воєнного стану, активізації диверсійної діяльності, терористичних загроз, державної зради, колабораційної діяльності та інших форм організованої злочинної діяльності ефективність досудового розслідування значною мірою залежить від можливості оперативного застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування. Метою дослідження є висвітлення проблем правового регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді та надання науково-обґрунтованих пропозицій щодо їх вирішення. Методологічну основу дослідження становлять діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, телеологічний методи, а також методи аналізу та синтезу. Дослідження ґрунтується на аналізі положень Кримінального процесуального кодексу України, Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, судової практики Верховного Суду, апеляційних і місцевих судів, а також наукових джерел. У результаті дослідження встановлено наявність нормативної невизначеності щодо меж застосування ст. 250 КПК України, неоднорідності судової практики та конкуренції між загальними й спеціальними положеннями глави 21 КПК України. Обґрунтовано доцільність формування універсальної моделі застосування статті 250 КПК України, визначення альтернативного характеру підстав проведення негласних слідчих (розшукових) дій у невідкладних випадках, а також розширення підстав їх застосування у випадках безпосереднього переслідування особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, та запобігання ризикам втрати, приховування чи знищення речей або документів, а також втрати доступу до цифрових джерел інформації, що мають значення для кримінального провадження. Практична цінність дослідження полягає у можливості використання сформульованих висновків і пропозицій для вдосконалення кримінального процесуального законодавства України та забезпечення єдності правозастосовної практики.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії; засоби кримінального процесуального доказування; отримання доказів; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; спостереження за особою, річчю або місцем; ухвала слідчого судді.

Oleksandr S. Starenkyi

National Academy of the Security Service of Ukraine

Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4517-726X>

PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF CONDUCTING COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS AS MEANS OF CRIMINAL PROCEDURAL PROVING PRIOR TO THE ISSUANCE OF AN INVESTIGATING JUDGE'S ORDER

Abstract. *The article examines the problems of legal regulation of covert investigative (search) actions as means of criminal procedural proving prior to the issuance of an investigating judge's ruling. It is substantiated that under martial law, increased sabotage activities, terrorist threats, treason, collaboration activities, and other forms of organized criminal activity, the effectiveness of pre-trial investigation largely depends on the possibility of promptly applying covert means of criminal procedural proving. The purpose of the study is to highlight the problems of legal regulation of covert investigative (search) actions as means of criminal procedural proving prior to the issuance of an investigating judge's ruling and to provide scientifically substantiated proposals for their resolution. The methodological framework of the study includes dialectical, systemic-structural, formal-legal, comparative-legal, and teleological methods, as well as methods of analysis and synthesis. The study is based on the analysis of the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine, the Instruction on the Organization of Conducting Covert Investigative (Search) Actions and the Use of Their Results in Criminal Proceedings, the case law of the Supreme Court, appellate and local courts, as well as relevant scholarly sources. The study establishes the existence of regulatory uncertainty regarding the scope of application of Article 250 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, inconsistency in judicial practice, and competition between the general and special provisions of Chapter 21 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. The author substantiates the expediency of introducing a universal model for the application of Article 250 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, defining the grounds for conducting covert investigative (search) actions in urgent cases as alternative rather than cumulative, as well as expanding the grounds for their application in cases involving the immediate pursuit of a person who has committed a serious or especially serious crime, and preventing the risks of loss, concealment, or destruction of objects or documents, as well as loss of access to digital sources of information relevant to criminal proceedings. The practical significance of the study lies in the possibility of using the formulated conclusions and proposals for improving the criminal procedural legislation of Ukraine and ensuring the uniformity of law enforcement practice.*

Keywords: *covert investigative (search) actions; means of criminal procedural proving; obtaining evidence; establishment of the location of a radio electronic device; surveillance of a person, object, or place; investigating judge's ruling.*

ВСТУП

Сучасний розвиток кримінального процесуального законодавства України характеризується суттєвим зростанням ролі негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД)

як засобів кримінального процесуального доказування у досудовому розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів. Правове регулювання порядку проведення НСРД, закріплене у главі 21 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1] й конкретизоване положеннями Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (далі – Інструкція) [2] та окремих відомчих нормативно-правових актів органів правопорядку, що мають обмежений доступ, формує складний процесуальний механізм поєднання інтересів ефективного кримінального переслідування із гарантіями забезпечення конституційних прав і свобод людини у кримінальному провадженні. Особливе місце у цьому механізмі займають положення, що регламентують порядок проведення НСРД у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді (ст. 250 КПК України), оскільки саме вони визначають межі допустимого відступу від загальної моделі попереднього судового контролю за втручанням у приватне життя особи під час здійснення кримінального провадження.

Зазначена проблематика набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли ефективне розслідування фактів державної зради, диверсійної діяльності, терористичних актів, колабораційної діяльності, пособництва державі-агресору, а також інших форм організованої злочинної діяльності значною мірою залежить від можливості оперативного застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування. Саме своєчасне проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді у багатьох випадках має визначальне значення для встановлення та фіксації контактів між співучасниками злочину, виявлення каналів комунікації й координації протиправної діяльності, отримання цифрових слідів, установлення місцезнаходження осіб, а також своєчасного виявлення та закріплення фактичних даних і відомостей про їх джерела, які через свою динамічність можуть бути оперативно змінені, приховані або знищені.

Додаткової складності реалізації відповідних положень надає розвиток інформаційних технологій і цифровізація суспільних відносин. Значна частина фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження, сьогодні формується у вигляді цифрових слідів, які існують у межах електронних інформаційних систем, телекомунікаційних мереж, мобільних пристроїв, месенджерів, хмарних сервісів та інших цифрових середовищ. Особливість таких даних полягає в їх нематеріальному характері, високій динамічності, технічній залежності від алгоритмів обробки інформації та можливості їх оперативного знищення, модифікації або втрати доступу до них. У зв'язку з цим НСРД дедалі більше набувають значення не лише як засоби документування поведінки особи, а й як процесуальні інструменти отримання доступу до цифрового середовища, у межах якого реалізується кримінально протиправна діяльність. Особливо це стосується кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням електронних засобів комунікації, криптографічного захисту інформації, цифрових платформ та інших сучасних технологій, що істотно ускладнюють своєчасне отримання

та закріплення доказової інформації у межах традиційних процесуальних механізмів.

За таких умов особливого значення набуває забезпечення належної системності, внутрішньої узгодженості та правової визначеності положень глави 21 КПК України, що регламентують порядок проведення НСРД у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді. Наявність різних підходів до тлумачення положень ст. 250 КПК України, неоднорідність судової практики та відсутність єдиного розуміння меж застосування відповідного процесуального механізму свідчать про необхідність комплексного наукового дослідження правової природи, підстав і порядку проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді з урахуванням сучасних викликів функціонування системи органів кримінальної юстиції в умовах воєнного стану.

Проблематика проведення НСРД у кримінальному провадженні неодноразово ставала предметом наукових досліджень у галузі кримінального процесуального права, криміналістики й оперативно-розшукової діяльності. Значний внесок у розроблення теоретичних і прикладних аспектів правового регулювання НСРД зробили Ю. П. Аленін, Л. І. Аркуша, О. П. Бабіков, М. В. Багрій, В. Д. Берназ, В. І. Василичук, М. Л. Грібов, Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, Л. М. Лобойко, Б. Є. Лук'янчиков, Є. Д. Лук'янчиков, Д. Й. Никифорчук, М. А. Погорецький, М. М. Погорецький, І. В. Рогатюк, І. І. Савляк, О. М. Сало, Д. Б. Сергєєва, О. В. Соколов, О. О. Сухачов, О. С. Тарасенко, О. Ю. Татаров, М. С. Цуцкірідзе, А. М. Черняк, О. Г. Шило, М. Є. Шумило та ін. Зокрема, науковцями досліджувалися питання правової природи НСРД, їх місця у системі засобів кримінального процесуального доказування, співвідношення НСРД та оперативно-розшукових заходів, процесуального порядку санкціонування і проведення окремих видів НСРД, а також гарантій забезпечення прав людини під час здійснення НСРД. Окрему увагу вчені приділяли проблемам судового контролю за проведенням НСРД, процесуальним наслідкам порушення порядку їх санкціонування та використанню результатів НСРД у кримінальному процесуальному доказуванні.

Водночас аналіз наукових джерел свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення правової природи, меж і процесуального порядку застосування ст. 250 КПК України. У доктрині кримінального процесу сформувалися різні підходи щодо можливості проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді, співвідношення положень ст. 250 КПК України з іншими нормами глави 21 КПК України й Інструкції, а також визначення меж допустимого втручання у права і свободи особи у виняткових невідкладних випадках. Додатково зазначена проблематика ускладнюється відсутністю єдності судової практики, оскільки суди різних інстанцій неоднозначно підходять до застосування положень ст. 250 КПК України у правозастосовній діяльності, що негативно впливає на рівень правової визначеності та формування єдиних підходів щодо допустимості використання результатів НСРД у кримінальному процесуальному доказуванні. Актуальність відповідної проблематики також підтверджується появою окремих законодавчих

ініціатив, спрямованих на зміну підходів до нормативного регулювання проведення НСРД у невідкладних випадках, що свідчить про наявність об'єктивної потреби у подальшому вдосконаленні положень ст. 250 КПК України з урахуванням сучасних викликів системи органів кримінальної юстиції.

Отже, метою статті є висвітлення проблем правового регулювання проведення НСРД як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді та надання науково-обґрунтованих пропозицій щодо їх вирішення.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Дослідження виконано із застосуванням комплексного наукового підходу, що передбачає системний аналіз положень кримінального процесуального законодавства України, практики Верховного Суду, апеляційних і місцевих судів, наукових підходів до визначення правової природи, підстав і процесуального порядку проведення НСРД як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді, а також окремих законодавчих ініціатив щодо вдосконалення правового регулювання порядку проведення НСРД у невідкладних випадках.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, використання яких у взаємозв'язку забезпечило досягнення поставленої мети дослідження. На загальнотеоретичному рівні застосовано *діалектичний* метод – для дослідження розвитку правового регулювання НСРД, виявлення суперечностей нормативної конструкції ст. 250 КПК України та визначення тенденцій її трансформації в умовах воєнного стану. *Системно-структурний* метод використано для аналізу інституту НСРД як цілісної системи негласних засобів кримінального процесуального доказування, визначення місця ст. 250 КПК України у структурі глави 21 КПК України та встановлення взаємозв'язку між її положеннями й іншими нормами кримінального процесуального законодавства України.

На спеціально-юридичному рівні застосовано *формально-юридичний метод* – для дослідження положень КПК України, Інструкції та судової практики з метою виявлення нормативних колізій, прогалин і проблем правозастосування. *Порівняльно-правовий* метод використано для співставлення окремих доктринальних і правозастосовних підходів до визначення меж застосування статті 250 КПК України та порядку проведення НСРД у невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді. *Метод аналізу та синтезу* застосовано для узагальнення наукових підходів, систематизації судової практики та формування пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. *Телеологічний* метод використано для визначення функціонального призначення механізму проведення НСРД у виняткових невідкладних випадках, а також оцінки його відповідності завданням кримінального провадження, принципам верховенства права, правової визначеності та забезпечення належного балансу між

ефективністю кримінального процесуального доказування і гарантіями прав людини.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Спираючись на результати наукових розробок М. А. Погорецького та Д. Б. Сергеевої [3; 4 та ін.], у т.ч. власні наукові дослідження [5; 6; та ін.], під НСРД як засобами кримінального процесуального доказування у досудовому розслідуванні ми розуміємо заходи, що складаються з сукупності пошуково-пізнавальних, розшукових і посвідчувальних прийомів, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, проводяться уповноваженими кримінальним процесуальним законом суб'єктами у визначеному для кожного з них порядку із застосуванням заходів державного процесуального примусу з метою пошуку, виявлення (встановлення), вилучення й закріплення фактичних даних і відомостей про їх джерела для отримання доказів у кримінальному провадженні або перевірки вже отриманих доказів чи здійсненні розшуку осіб. При цьому вважаємо, що у широкому розумінні НСРД є негласними засобами кримінального процесуального доказування, за допомогою яких здійснюється безпосереднє пізнання обставин вчиненого кримінального правопорушення, а у вузькому – способами отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів чи розшуку осіб.

Варто зазначити, що за видом кримінального процесуального рішення, на підставі якого застосовуються негласні засоби кримінального процесуального доказування у досудовому розслідуванні, НСРД поділяються на: а) НСРД як засоби кримінального процесуального доказування, що застосовуються на підставі ухвали слідчого судді; б) НСРД як засоби кримінального процесуального доказування, що застосовуються на підставі постанови прокурора; в) НСРД як засоби кримінального процесуального доказування, що застосовуються на підставі постанови слідчого, дізнавача, детектива.

У запропонованій класифікаційній групі окремо необхідно виокремити підгрупу негласних засобів кримінального процесуального доказування, що застосовуються до постановлення ухвали слідчого судді. Так, згідно з ч. 1 ст. 250 КПК України у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201, 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК України, НСРД може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК України, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої НСРД звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді [1], що виступає невід'ємною гарантією подальшого судового контролю за законністю такого втручання.

У разі відсутності об'єктивної можливості здійснення слідчим суддею повноважень, передбачених, зокрема ст. 250 КПК України, в умовах воєнного стану такі повноваження тимчасово виконуються керівником відповідного органу прокура-

тури (п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України). Сам факт нормативного закріплення у ст. 615 КПК України можливості тимчасового здійснення окремих повноважень слідчого судді керівником органу прокуратури свідчить про визнання законодавцем того, що в окремих умовах воєнного стану застосування класичної моделі попереднього судового контролю може бути об'єктивно ускладненим або неможливим. Це, своєю чергою, підтверджує необхідність адаптації механізмів кримінального процесуального доказування до сучасних безпекових викликів і потреб забезпечення оперативного реагування на загрози національній безпеці, насамперед під час документування державної зради, диверсійної діяльності, терористичних актів, колабораційної діяльності та інших тяжких і особливо тяжких кримінальних правопорушень, вчинення яких потребує невідкладного застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування. Водночас положення ст. 615 КПК України не змінюють підстав і меж застосування ст. 250 КПК України, а лише встановлюють особливий порядок реалізації відповідних процесуальних повноважень в умовах воєнного стану.

Разом із тим аналіз законодавчої конструкції ч. 1 ст. 250 КПК України свідчить про наявність певної нормативної невизначеності щодо меж її застосування. Формулювання цієї норми, на перший погляд, створює враження її універсального характеру та дозволяє дійти висновку, що механізм невідкладного проведення може поширюватися на будь-які НСРД, здійснення яких у загальному порядку потребує попереднього дозволу слідчого судді. Такий підхід логічно впливає із самого змісту положення про можливість розпочати НСРД «у випадках, передбачених КПК України» без прямого обмеження конкретними видами НСРД.

Водночас системний аналіз інших положень глави 21 КПК України, а також п. 1.15 Інструкції, свідчить про інше нормативне спрямування законодавця з цього приводу. Зокрема, у ч. 4 ст. 268 КПК України та ч. 3 ст. 269 КПК України конкретизовано можливість проведення лише окремих видів НСРД – установа мис місцезнаходження радіоелектронного засобу та спостереження за особою, річчю або місцем – до постановлення ухвали слідчого судді у порядку, визначеному ст. 250 КПК України. Окрім того, п. 1.15 Інструкції чітко вказано, що лише НСРД, передбачені статтями 268 (установа мис місцезнаходження радіоелектронного засобу), 269 (спостереження за особою, річчю або місцем) у виняткових невідкладних випадках, визначених ст. 250 КПК України дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді [2]. Наявність таких спеціальних застережень фактично ставить під сумнів висновок про універсальний характер ст. 250 КПК України та породжує неоднозначність у визначенні кола НСРД, щодо яких допускається застосування механізму невідкладного проведення без постановлення ухвали слідчого судді.

Попри наведене, у науковій літературі відсутній єдиний підхід щодо меж застосування положень ч. 1 ст. 250 КПК України. Аналіз доктринальних джерел дає підстави виокремити два основних підходи до розуміння цієї норми під час здійснення кримінального провадження.

Представники першого підходу виходять із того, що ст. 250 КПК України має універсальний характер і поширюється на всі види НСРД, проведення яких у загальному порядку потребує попереднього судового контролю. Зокрема, автори науково-практичного коментаря до КПК України роблять висновок, що «норми цієї статті закону встановлюють винятки із порядку організації НСРД, які за загальним правилом проводяться з дозволу слідчого судді. Згідно з положеннями ч. 2 ст. 246 КПК за рішенням слідчого судді під час досудового розслідування злочинів проводяться такі НСРД: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260); накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261); огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270); негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274)» [7, с. 629].

Подібною позиції дотримувався і В. Д. Берназ, який у межах класифікації НСРД виокремлював самостійну групу НСРД: «тих, які проводяться у виняткових невідкладних випадках (ст. 250), передбачених КПК і пов'язаних із врятуванням життя людей і запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбачена розділом НСРД може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора» [8, с. 227].

Аналогічний підхід простежується й у працях Л. І. Аркуші, яка робить висновок, що у виняткових випадках, передбачених ст. 250 КПК, можливо проведення до постановлення ухвали слідчим суддею аудіо-, відеоконтролю особи, накладення арешту на кореспонденцію, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, зняття інформації з електронних інформаційних систем [9, с. 526–527, 530–531].

А. А. Коваль також вважає, що будь-яку НСРД можна провести до постановлення ухвали слідчого судді у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину [10, с. 143].

Разом із тим зазначений підхід не набув широкої підтримки у доктрині кримінального процесуального права. Переважна більшість науковців дотримується протилежної позиції, відповідно до якої до постановлення ухвали слідчого судді у невідкладних випадках, передбачених ст. 250 КПК України, можуть проводитися виключно ті НСРД, щодо яких така можливість прямо передбачена у спеціальних нормах глави 21 КПК України, а саме у ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України.

Так, Є. Д. Лук'янчиков і Б. Є. Лук'янчиков вказують наступне: «за такого розуміння передбачених випадків можна зробити висновок, що у невідкладному порядку допускається проводити усі НСРД, що відповідає потребам практики

у виявленні та розкритті тяжких та особливо тяжких злочинів. Ознайомлення із змістом конкретних норм, що регулюють порядок проведення НСРД, спонукає до певних сумнівів. Про можливість розпочати слідчу дію до постановлення ухвали слідчого судді йдеться у частині четвертій статті 268 установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу та у частині третій статті 269 спостереження за особою, річчю або місцем. Чи можна починати проводити інші слідчі дії, якщо про це не зазначено у конкретній статті КПК України?» [11, с. 109].

М. Л. Грібов доходить висновку, що можливість проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді передбачена лише для установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) та спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України). Адже у ч. 1 ст. 250 законодавець наголошує, що проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді можливе лише «у випадках, передбачених цим Кодексом». Указівка ж на можливість використання положень ст. 250 КПК України міститься лише в статтях 268 і 269 цього нормативно-правового акта [12, с. 89].

М. В. Багрій також вважає, що «невідкладно НСРД можуть бути проведені лише у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законом. Такими НСРД є установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК України) і спостереження за особою (ч. 3 ст. 269 КПК України)» [13, с. 88]. Аналогічну позицію займають О. В. Соколов і О. П. Бабіков, указуючи, що за вказаною «спрощеною» процедурою можна провести лише встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК) або спостереження за особою (ч. 3 ст. 269 КПК) [14, с. 104]; норми кримінального процесуального закону передбачають можливість початку проведення до її ухвалення лише двох НСРД: 1) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК) і 2) спостереження за особою (ч. 3 ст. 269 КПК) [15, с. 300].

Щодо наявної дискусії з приводу меж застосування положень ст. 250 КПК України необхідно навести позицію Д. Б. Сергеевої, яка слушно зазначає, що «з одного боку, такий виключний порядок проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді передбачений ст. 250 КПК України, що міститься у §1 «Загальні положення про НСРД» глави 21 КПК України та, за загальною логікою, є загальним для всіх передбачених КПК України НСРД. З іншого боку, про можливість розпочати НСРД до винесення ухвали слідчим суддею йдеться лише у ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України, тобто в спеціальних нормах, що регламентують порядок проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу й спостереження за особою відповідно. Отже, якщо положення ст. 250 КПК України є загальними, то ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України необхідно вилучити зі змісту цих статей, якщо ж мова йде лише про можливість проведення лише вказаних НСРД до постановлення ухвали слідчого судді, то необхідно внести відповідні уточнення до ст. 250 КПК України» [16 с. 62–63].

Варто зазначити, що наявна законодавча неузгодженість у регулюванні порядку застосування НСРД призводить до формування суперечливої та несистем-

ної судової практики щодо визначення меж дії ст. 250 КПК України. Зокрема, в окремих судових рішеннях сформовано підхід [17; 18], відповідно до якого проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді допускається виключно у випадках, прямо передбачених ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України. У межах такого підходу будь-яке розширювальне тлумачення положень ст. 250 КПК України визнається неприпустимим, а проведення інших видів НСРД без попереднього судового дозволу розглядається як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону. Так, наприклад, ухвалою Миколаївського апеляційного суду від 18.03.2026 у справі № 488/1440/18 судом звертається увага, що правові підстави для проведення НСРД є основною та суттєвою частиною самої НСРД, які визначають законність чи незаконність проведення такої слідчої (розшукової) дії. Щодо постанови слідчого про проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді від 12.07.2017 (т. 1 а. с. 108–109), судом встановлено, що нормами КПК України не передбачено такої можливості для слідчого або прокурора проводити НСРД у вигляді аудіо-відео контролю до постановлення ухвали слідчого судді. КПК України, у свою чергу, чітко вказує на такі випадки – це ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України – НСРД у вигляді встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу та спостереження за особою, річчю або місцем. Отже, у даному випадку у слідчого ОСОБА_29 не було жодних правових підстав для винесення постанови про проведення аудіо-відео контролю до винесення ухвали слідчого судді, оскільки, лише наявність такої ухвали є підставою для проведення аудіо-відео контролю [18].

Проте у правозастосовній діяльності сформована й інша позиція, згідно якої у порядку, передбаченому ст. 250 КПК України, можуть проводитися будь-які НСРД, здійснення яких у загальному порядку потребує попередньої ухвали слідчого судді. При цьому в переважній більшості випадків суди не здійснюють належного системного тлумачення положень глави 21 КПК України, що зумовлює розширене та не завжди достатньо обґрунтоване застосування зазначеної норми. Унаслідок цього на практиці допускається проведення не лише тих НСРД, можливість здійснення яких прямо передбачена ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України, а й інших видів НСРД без належної оцінки законності підстав і порядку їх проведення [19–27]. Такий підхід фактично нівелює встановлену законодавцем диференціацію між окремими видами НСРД, розширює межі застосування механізму невідкладного проведення негласних засобів кримінального процесуального доказування та розмиває процесуальні гарантії, пов'язані із втручанням у конституційні права і свободи людини. Показовою у цьому контексті є правова позиція, викладена у постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 26.11.2019 у справі № 523/15896/15-к. Так, Суд зазначив, що норми ст. 250 КПК України розміщено у § 1 «Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії» глави 21 КПК України, а тому її положення стосуються всіх НСРД, передбачених як § 2 «Втручання у приватне спілкування», так і § 3 «Інші види негласних слідчих (розшукових) дій» цієї глави. При цьому Верховний Суд фактич-

но визнав допустимим проведення аудіо- та відеоконтролю особи у порядку ч. 1 ст. 250 КПК України на підставі постанов прокурора з подальшим здійсненням слідчим суддею контрольної, а не контрольно-дозвільної функції постфактум [23].

Звертає на себе увагу й позиція суддів, викладена у вироку Шевченківського районного суду м. Полтави від 09.06.2020 у справі № 554/12176/15-к, де вказано, що 01.07.2015 прокурор військової прокуратури ОСОБА_5, розглянувши матеріали досудового розслідування № 42015170690000055, внесені до ЄРДР по ч. 3 ст. 368 КК України цього ж числа за зверненням ОСОБА_11 щодо пропозиції від капітана ОСОБА_9 отримання неправомірної вигоди за вчинення дій в його інтересах, призначив проведення НСРД контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, починаючи з 01.07.2015 тривалістю 30 днів, а також невідкладний у порядку ст. 250 КПК України аудіо-, відеоконтроль особи ОСОБА_9 до звернення 02.07.2015 з відповідним клопотанням до апеляційного суду Полтавської області (т. 2 а. с. 227–234). При винесенні вказаних постанов прокурор керувався вимогами статей 2, 36, 41, 110, 246, 250, 251, 260, 271, 273 КПК України, яких дотримався. Суд, спираючись на положення статті 250 КПК України, дійшов висновку, що вказана правова норма є спеціальним законом і жодним чином не звужує коло НСРД, які можливо проводити у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді, а також не відсилає до інших актів законодавства, відтак підзаконний нормативно-правовий акт, яким є Інструкція, до якої покликається захисник, оспороюючи правомірність дій прокурора, правовою основою має, у т.ч., КПК України, тому не може йому суперечити та звужувати зміст закону ні за обсягом, ні за змістом [27].

Таким чином, сформована правозастосовна практика свідчить про існування суттєвої колізії між нормативною конструкцією ст. 250 КПК України та її фактичним застосуванням. Вона полягає у розширювальному тлумаченні підстав проведення НСРД без належного врахування їхнього виду та ступеня втручання у права особи, що створює ризики легітимізації процесуальних рішень, прийнятих із відхиленням від установлених законом процедурних гарантій. У цьому контексті принципово важливим є застосування системного підходу до тлумачення положень КПК України. Норма ст. 250 КПК України має відсилочний характер і не встановлює самостійного переліку НСРД, які можуть бути розпочаті до постановлення ухвали слідчого судді. Зокрема, вона оперує узагальненою конструкцією, відповідно до якої *«негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора»* (виділ – нами). Отже, зміст і межі застосування цієї норми можуть бути з'ясовані виключно через звернення до інших положень глави 21 КПК України, які конкретизують такі випадки.

Аналіз відповідних норм свідчить, що така конкретизація міститься лише у двох положеннях КПК України. Так, ч. 4 ст. 268 КПК України передбачає можливість розпочати до постановлення ухвали слідчого судді установлення місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу) на підставі постанови

слідчого, прокурора – виключно у випадку, визначеному ч. 1 ст. 250 КПК України. Аналогічно, ч. 3 ст. 269 КПК України встановлює, що спостереження за особою може бути розпочате до постановлення ухвали слідчого судді також лише у випадку, передбаченому ч. 1 ст. 250 КПК України. Відповідний висновок підтверджується й положеннями п. 1.15 Інструкції, яка, будучи прийнятою на виконання положень глави 21 КПК України, фактично конкретизує порядок застосування механізму, передбаченого ст. 250 КПК України. Зазначений пункт прямо передбачає можливість невідкладного проведення до постановлення ухвали слідчого судді лише двох видів НСРД – установа мис місцезнаходження радіоелектронного засобу та спостереження за особою, річчю або місцем. Такий висновок підтверджується і роз'ясненням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні» від 29.01.2013 № 223–158/0/4–13, в якому зазначено, що до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженим із прокурором, або прокурора НСРД, згідно з частини першої статті 250 КПК України, може бути розпочато лише у випадках, передбачених КПК України. Такі випадки прямо встановлені лише ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України, інші ж статті, що передбачають порядок проведення НСРД, такого посилення не містять. Отже, до постановлення ухвали слідчого судді можуть бути розпочаті лише такі НСРД: 1) установа мис місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України); 2) спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України) [28].

Таким чином, системне тлумачення положень глави 21 КПК України та п. 1.15 Інструкції дають підстави для висновку, що лише зазначені два види НСРД можуть бути розпочаті до постановлення ухвали слідчого судді у порядку ст. 250 КПК України. Проведення інших НСРД на підставі цієї норми не узгоджується з її нормативним змістом і виходить за межі встановленої законодавцем моделі судового контролю. У зв'язку з цим результати таких НСРД, отримані з порушенням визначеного законом порядку їх санкціонування, не відповідають критерію допустимості доказів, передбаченому положеннями статей 86–87 КПК України, та не можуть визнаватися доказами у кримінальному провадженні.

Усвідомлюючи проблематику нормативного регулювання статті 250 КПК України та меж її застосування, у науковій літературі сформовано низку підходів, спрямованих на вдосконалення відповідного правового механізму. Так, І. І. Савляк, вказуючи на вище наведену проблему, обґрунтовує необхідність у невідкладних випадках, коли дотримання порядку надання судового дозволу на втручання у приватне спілкування може призвести до втрати доказів, дозволити додатково проведення за рішенням прокурора або слідчого, узгодженого із прокурором, таких НСРД, як арешт кореспонденції та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, на підставі чого нею сформульовано відповідні доповнення до ст. 250 КПК України [29, с. 152–153].

Подібної позиції дотримується й І. В. Рогатюк, пропонуючи розширити вичерпний перелік НСРД, що проводяться до постановлення ухвал слідчого судді, за рахунок доповнення НСРД, які за своєю природою завжди мають невідкладний характер, зокрема обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння (ст. 267 КПК), аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК) та електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК) [30, с. 325–326].

Водночас запропоновані підходи, на наш погляд, не забезпечують комплексного вирішення досліджуваної проблеми, оскільки фактично зводяться лише до розширення переліку окремих НСРД, не усуваючи загальної нормативної невизначеності щодо можливості застосування інших негласних засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді.

У науковій літературі обґрунтовується і більш комплексний підхід до вирішення цієї проблеми. Так, В. І. Василичук і Д. Й. Никифорчук справедливо зазначають, що несвоєчасне проведення НСРД унаслідок неможливості отримання ухвали слідчого судді часто призводить до втрати фактичних даних, що можуть стати доказами в кримінальному провадженні, унеможливує запобігання чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, може спричинити загибель людини. У зв'язку з цим автори, посиляючись на європейську практику, обґрунтовують доцільність запровадження можливості проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді щодо всіх їх видів [31, с. 108]. Аналогічну за змістом позицію висловлює й М. В. Багрій, який вважає за необхідне внести зміни до ст. 250 КПК України й надати можливість проводити невідкладно НСРД і в інших випадках [14, с. 88].

Разом із тим такий підхід, на наш погляд, не є достатньо системним, оскільки його реалізація фактично призведе до надмірного ускладнення та загромождження змісту ст. 250 КПК України шляхом постійного розширення переліку окремих НСРД. Більше того, за умови збереження чинних положень ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України виникатиме необхідність дублювання аналогічних застережень і в інших нормах глави 21 КПК України, які регламентують порядок застосування окремих негласних засобів кримінального процесуального доказування.

Саме тому з позицій системності кримінального процесуального регулювання, забезпечення внутрішньої узгодженості положень глави 21 КПК України та дотримання принципу правової визначеності більш обґрунтованим видається виключення зі статей 268 і 269 КПК України спеціальних приписів щодо можливості проведення відповідних НСРД у порядку, передбаченому ст. 250 КПК України. Необхідність такого підходу обумовлена тим, що одночасне існування загальної норми ст. 250 КПК України і спеціальних застережень у статтях 268, 269 чи інших положень КПК України фактично породжує нормативну конкуренцію та створює неоднозначність у визначенні меж застосування механізму невідкладного проведення НСРД.

Фактично чинна редакція глави 21 КПК України формує ситуацію, за якої ст. 250 КПК України, будучи розміщеною серед загальних положень про НСРД, за своєю законодавчою конструкцією претендує на універсальний характер, однак наявність спеціальних приписів у статтях 268 і 269 КПК України штучно звужує сферу її практичного застосування лише до окремих видів НСРД. У результаті виникає правова невизначеність щодо можливості застосування інших негласних засобів кримінального процесуального доказування у виняткових невідкладних випадках, що негативно впливає як на єдність правозастосовної практики, так і на оцінку допустимості отриманих результатів НСРД і можливості їх використання у кримінальному процесуальному доказуванні.

Крім того, збереження спеціальних застережень у статтях 268 і 269 КПК України чи інших його приписах неминуче зумовлює потребу в подальшому фрагментарному розширенні аналогічних положень і на інші види НСРД, проведення яких у певних ситуаціях також може потребувати невідкладного реагування. Такий підхід призводитиме до надмірного ускладнення законодавчої конструкції глави 21 КПК України, дублювання однотипних нормативних приписів і порушення вимог законодавчої техніки щодо системності та логічної завершеності правового регулювання.

Натомість виключення відповідних спеціальних положень зі статей 268 і 269 КПК України дозволило б сформувати більш цілісну, логічно узгоджену та концептуально завершену модель правового регулювання, за якої ст. 250 КПК України виконувала б функцію універсальної процесуальної норми, що визначає єдиний порядок проведення будь-яких НСРД у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді незалежно від їх конкретного виду. Такий підхід не лише усунув би фрагментарність нормативного регулювання та дублювання законодавчих положень, а й забезпечив би належний рівень юридичної визначеності, передбачуваності правозастосування й однакового розуміння меж правомірного втручання у права і свободи особи під час проведення НСРД.

Невирішеною залишається ще одна досить суттєва проблема застосування ч. 1 ст. 250 КПК України у правозастосовній діяльності, яка безпосередньо впливає як на ефективність використання негласних засобів кримінального процесуального доказування у досудовому розслідуванні, так і на забезпечення належного балансу між інтересами кримінального провадження та гарантіями прав і свобод особи. Аналіз законодавчої конструкції цієї норми свідчить, що можливість проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді визначена законодавцем у залежність від одночасної наявності двох взаємопов'язаних підстав: 1) необхідності врятування життя людей та 2) запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину. Використання у диспозиції ч. 1 ст. 250 КПК України сполучника «та» фактично свідчить про кумулятивний характер зазначених підстав, що формально виключає можливість застосування відповідної процедури за наявності лише однієї із них.

Подібна законодавча конструкція видається недостатньо вдалою як із позицій юридичної техніки, так і з точки зору практичних потреб кримінального провадження. Насамперед слід ураховувати, що ситуації, пов'язані з необхідністю невідкладного проведення НСРД, у реальній правозастосовній діяльності далеко не завжди характеризуються одночасною наявністю загрози життю людей і необхідністю запобігання тяжкому або особливо тяжкому злочину. У значній кількості випадків виникає потреба у терміновому застосуванні НСРД виключно з метою врятування життя особи, наприклад, при встановленні місцезнаходження викраденої людини, розшуку безвісти зниклих осіб, запобіганні самогубству, звільненні заручників або реагуванні на інші надзвичайні обставини, які самі по собі можуть не бути безпосередньо пов'язаними із підготовкою чи вчиненням тяжкого або особливо тяжкого злочину в розумінні кримінального закону.

В інших випадках, навпаки, існує нагальна необхідність у невідкладному проведенні НСРД виключно з метою запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину, коли реальна загроза життю людини на момент прийняття відповідного рішення ще відсутня або не може бути достовірно встановлена. Йдеться, зокрема, про ситуації підготовки умисних вбивств, терористичних актів, диверсій, незаконного обігу зброї, наркотичних засобів, діяльності організованих злочинних груп, державної зради тощо, коли оперативність отримання фактичних даних має критичне значення для досягнення завдань кримінального провадження.

Таким чином, закріплення у ч. 1 ст. 250 КПК України саме безальтернативної моделі підстав для проведення НСРД фактично створює ситуацію, за якої значна кількість об'єктивно невідкладних випадків формально не підпадає під дію цієї норми. Це, своєю чергою, породжує істотні труднощі у правозастосовній діяльності та нерідко змушує сторону обвинувачення вдаватися до штучного поєднання кількох обставин або формального розширювального тлумачення змісту норми з метою обґрунтування необхідності проведення НСРД без попередньої ухвали слідчого судді. Подібна практика не лише негативно впливає на рівень правової визначеності, а й створює ризики для подальшого визнання результатів відповідних НСРД недопустимими доказами у кримінальному провадженні.

Більше того, чинна редакція ч. 1 ст. 250 КПК України не повною мірою узгоджується із загальною логікою правового регулювання інших невідкладних процесуальних механізмів у кримінальному процесі. У низці інших положень КПК України законодавець використовує саме альтернативний підхід до визначення відповідних підстав застосування процесуальних дій, що забезпечує більш гнучке реагування на обставини конкретного кримінального провадження.

У зв'язку з цим вважаємо, що передбачені у ч. 1 ст. 250 КПК України випадки доцільно визначити саме як альтернативні, а не взаємозалежні підстави застосування відповідної процедури. Такий підхід дозволив би забезпечити більш ефективне й оперативне застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування, усунути наявні суперечності у правозастосовній практиці, підвищити рівень юридичної визначеності та мінімізувати необхідність викорис-

тання штучних правозастосовних конструкцій для обґрунтування проведення НСРД у невідкладних випадках. Крім того, це сприяло б приведенню положень ст. 250 КПК України у відповідність до реальних потреб практики досудового розслідування та сучасних викликів у сфері протидії тяжким і особливо тяжким злочинам.

Слід звернути увагу на те, що положення ч. 1 ст. 250 КПК України не охоплює інших обставин, які за своєю природою також можуть обумовлювати необхідність невідкладного проведення НСРД до отримання ухвали слідчого судді. Зокрема, законодавець не передбачає можливості застосування такого механізму у випадках безпосереднього переслідування особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, а також за наявності ризиків втрати, приховування чи знищення речей або документів, що мають значення для кримінального провадження. При цьому подібні за своїм змістом підстави вже знайшли своє нормативне закріплення в інших положеннях КПК України, зокрема у статтях 163, 233 та 482 КПК України, що свідчить про певну непослідовність законодавчого підходу до регулювання виняткових невідкладних процесуальних механізмів. Показовим є й те, що у практичній діяльності органів досудового розслідування та прокуратури зазначені обставини фактично вже враховуються під час обґрунтування необхідності проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді. Аналіз матеріалів правозастосовної практики свідчить, що слідчі, прокурори нерідко посилаються у відповідних клопотаннях не лише на підстави, прямо визначені ч. 1 ст. 250 КПК України, а й на необхідність невідкладного реагування у зв'язку із переслідуванням осіб, причетних до вчинення тяжких або особливо тяжких кримінальних правопорушень, чи існуванням ризиків втрати, приховування чи знищення важливих для кримінального провадження речей та/або документів.

На наш погляд, цілком логічним видається розширення підстав для застосування положень ч. 1 ст. 250 КПК України, у т.ч. шляхом нормативного закріплення можливості проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді у випадках безпосереднього переслідування особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин. На необхідність такого підходу неодноразово зверталася увага у науковій літературі [32, с. 171, 176, 230; 30, с. 326; 33, с. 17], що видається цілком обґрунтованим з огляду на практичні потреби досудового розслідування та необхідність забезпечення оперативного реагування на найбільш небезпечні кримінальні правопорушення. У подібних ситуаціях очікування попереднього судового дозволу може істотно ускладнити або навіть унеможливити досягнення мети і завдань кримінального процесуального доказування. Зволікання із проведенням НСРД здатне призвести до втрати фактичних даних і відомостей про їх джерела, ускладнення встановлення місцезнаходження особи, втрати, знищення або приховування речей і документів, що мають значення для кримінального провадження, а в окремих випадках – створити реальні ризики для життя та безпеки людей. Особливої актуальності відповідна проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли переслідування осіб, причетних до диверсійної діяльності,

терористичних актів, державної зради, колабораційної діяльності або пособництва державі-агресору, нерідко потребує негайного застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування для фіксації контактів, маршрутів переміщення, каналів комунікації та інших відомостей, які можуть бути оперативно змінені або знищені. Крім того, запропонована підстава повною мірою узгоджується із сформульованою нами метою проведення НСРД, що полягає у пошуку, виявленні (встановленні), вилученні й закріпленні фактичних даних і відомостей про їх джерела для отримання доказів у кримінальному провадженні, перевірки вже отриманих доказів або здійснення розшуку осіб. Саме складова розшуку осіб найбільшою мірою кореспондує із запропонованою підставою, оскільки у випадках безпосереднього переслідування першочергового значення набуває оперативне встановлення місцезнаходження особи.

Водночас дискусійним видається підхід учених, відповідно до якого окремою підставою для застосування положень ч. 1 ст. 250 КПК України пропонується визначити «втрата доказів» [29, с. 152–153]. Така позиція не повною мірою узгоджується із гносеологічною та правовою природою негласних засобів кримінального процесуального доказування, оскільки НСРД спрямовані не на отримання вже сформованих «готових доказів», а передусім на пошук, виявлення та фіксацію фактичних даних і відомостей про їх джерела, що можуть міститися у відповідних речах або документах, які мають значення для кримінального провадження. Запропонований підхід фактично передбачає попереднє надання певним речам чи документам статусу доказів ще до їх належної процесуальної перевірки й оцінки. Йдеться про сприйняття доказів як певних «готових» інформаційних об'єктів, що існують незалежно від пізнавально-практичної та розумової діяльності суб'єктів кримінального провадження. Необхідно також урахувувати, що у переважній більшості випадків НСРД проводяться оперативними або оперативно-технічними підрозділами, які виконують допоміжну функцію забезпечення застосування стороною обвинувачення засобів кримінального процесуального доказування. За результатами проведення відповідних НСРД такі суб'єкти отримують не докази у процесуальному значенні цього поняття, а лише фактичні дані та відомості про їх джерела, які підлягають подальшій обов'язковій перевірці й оцінці слідчим або прокурором. Лише після здійснення відповідної процесуальної діяльності такі відомості можуть набути статусу доказів у кримінальному провадженні.

Водночас у сучасних умовах до таких об'єктів доцільно відносити не лише матеріальні речі чи документи, але й цифрові сліди, що існують у межах інформаційно-телекомунікаційних систем. На відміну від традиційних носіїв доказової інформації, цифрові дані характеризуються підвищеним рівнем вразливості до знищення, модифікації або втрати доступу до них. Видалення переписки у месенджерах, зміна облікових записів, використання тимчасових каналів зв'язку, автоматичне очищення даних, а також застосування криптографічних засобів захисту можуть призвести до безповоротної втрати відомостей, що мають значення для кримінального провадження. Таким чином, категорія «ризик втрати» у контексті

застосування ст. 250 КПК України повинна розглядатися значно ширше й охоплювати не лише фізичну втрату, знищення чи приховування речей або документів, але й втрату доступу до цифрових джерел інформації, що фактично унеможлиблює отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів чи здійснення розшуку осіб.

Саме тому більш коректним і таким, що відповідає ґносеологічній і правовій природі кримінального процесуального доказування, видається використання формулювання «запобігання ризикам втрати, приховування чи знищення речей або документів, а також втрати доступу до цифрових джерел інформації, що мають значення для кримінального провадження». Такий підхід, з одного боку, дозволяє уникнути передчасного ототожнення потенційних носіїв доказової інформації із доказами у процесуальному розумінні, а з іншого – забезпечує належне нормативне підґрунтя для невідкладного застосування НСРД у випадках існування реальної загрози втрати, приховування чи знищення важливих речей, документів або цифрових джерел інформації для потреб кримінального процесуального доказування.

Незважаючи на об'єктивну необхідність удосконалення положень ст. 250 КПК України з метою підвищення ефективності застосування НСРД як засобів кримінального процесуального доказування та забезпечення їх належного функціонування в умовах сучасних викликів кримінальної юстиції, у межах окремих законодавчих ініціатив висловлюються пропозиції щодо звуження сфери застосування відповідної норми. Так, наприклад, у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» № 12439 від 24.01.2025. У межах підготовки законопроєкту до другого читання окремими народними депутатами запропоновано істотно змінити конструкцію ч. 1 ст. 250 КПК України шляхом заміни чинного підходу на модель із чітким визначенням окремих статей кримінального закону. Зокрема, пропонується у першому реченні ч. 1 ст. 250 цифри та слова «I, II, VI, VII (статті 201 і 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII» замінити словами і цифрами «розділом I (статті 109, 110, 111, 112-114-1), розділом II (стаття 115), розділом VII (стаття 201), розділом IX (статті 257, 258, 260, 265–1, 269), розділом XIII (статті 305, 307), розділом XIV (статті 328–332-2), розділом XV (статті 345–347, 348–350), розділом XVII (стаття 368)» [34].

Запропонований підхід видається вкрай дискусійним як із позицій забезпечення ефективності кримінального процесуального доказування, так і з огляду на загальну логіку функціонування механізму невідкладного проведення НСРД. Насамперед, фактично йдеться про суттєве звуження сфери застосування положень ст. 250 КПК України. У разі прийняття відповідних змін можливість проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді буде виключена у низці кримінальних проваджень щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, які за своєю природою об'єктивно потребують оперативного й невідкладного реагування. Зокрема, за-

стосування механізму, передбаченого ст. 250 КПК України, стане неможливим під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із колабораційною діяльністю (ст. 111–1 КК України), контрабандою лісоматеріалів та цінних порід дерев (ст. 201–1 КК України), контрабандою товарів і підакцизних товарів (статті 201–3, 201–4 КК України), легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України), створенням терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258–3 КК України), сприянням вчиненню терористичного акту, проходженням навчання тероризму (ст. 258–4 КК України), фінансуванням тероризму (ст. 258–5 КК України), незаконним збагаченням (ст. 368–5 КК України), пропозицією, обіцянкою або наданням неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України) тощо. Саме ці категорії кримінальних правопорушень у більшості випадків характеризуються високим рівнем латентності, складністю документування, використанням конспіративних механізмів взаємодії між співучасниками, швидкою зміною способів вчинення протиправної діяльності та активним застосуванням електронних засобів комунікації. У таких умовах своєчасність проведення НСРД має суттєве значення для досягнення завдань кримінального провадження. Навіть незначне зволікання з проведення НСРД може призвести до втрати певних речей та/або документів, зміни каналів комунікації між учасниками злочинної діяльності, знищення цифрових слідів, переміщення предметів кримінального правопорушення чи припинення протиправної діяльності до моменту її належного документування.

У цьому аспекті слід урахувувати, що механізм, передбачений ст. 250 КПК України, має винятковий характер саме через необхідність забезпечення оперативності реагування у ситуаціях, коли очікування постановлення ухвали слідчого судді може поставити під загрозу ефективність кримінального процесуального доказування. Тому ключове значення для застосування цієї норми має не формальна належність кримінального правопорушення до конкретної статті Кримінального кодексу України, а наявність реальної невідкладності, що обумовлює потребу в негайному проведенні НСРД.

Водночас запропоновані зміни фактично підміняють критерій невідкладності критерієм формальної законодавчої визначеності переліку кримінальних правопорушень. Такий підхід не лише звужує можливості сторони обвинувачення щодо оперативного отримання доказів чи перевірки вже отриманих доказів або здійснення розшуку осіб, а й суперечить самій природі НСРД як негласних засобів кримінального процесуального доказування, ефективність яких значною мірою залежить від своєчасності їх застосування.

Крім того, запропонований підхід не враховує превентивної природи НСРД у кримінальному провадженні. Негласні засоби кримінального процесуального доказування застосовуються не лише для документування вже вчинених кримінальних правопорушень, а й для своєчасного виявлення підготовки до їх вчинення, встановлення співучасників, каналів координації злочинної діяльності, джерел фінансування та інших обставин, що мають значення для попередження нових

кримінальних правопорушень. Особливого значення це набуває у кримінальних провадженнях, пов'язаних із терористичною діяльністю, злочинами проти основ національної безпеки України або організованою злочинністю, де несвоєчасне проведення НСРД може створити реальні ризики для громадської та державної безпеки.

Не менш важливим є і те, що запропонована редакція ч. 1 ст. 250 КПК України створює ризики надмірної фрагментарності кримінального процесуального регулювання. Закріплення у процесуальному законі вичерпного переліку конкретних статей Кримінального кодексу України неминуче зумовлюватиме необхідність постійного коригування ст. 250 КПК України у разі криміналізації нових суспільно небезпечних діянь, зміни структури Особливої частини Кримінального кодексу України або трансформації окремих складів кримінальних правопорушень. У результаті можуть виникати ситуації, за яких проведення НСРД у невідкладному порядку стане неможливим не через відсутність об'єктивної необхідності чи непропорційність втручання у права особи, а виключно через недоліки законодавчої техніки та несвоєчасне внесення змін до кримінального процесуального закону.

Більш того, такий підхід не повною мірою узгоджується із принципом системності кримінального процесуального регулювання. Використання у ст. 250 КПК України конструкції, заснованої на визначенні окремих категорій кримінальних правопорушень через відповідні розділи Особливої частини Кримінального кодексу України, забезпечує більш стабільний та універсальний характер правового регулювання. Натомість надмірна деталізація у вигляді переліку конкретних статей фактично перетворює процесуальну норму на динамічний перелік, який потребуватиме постійного законодавчого оновлення залежно від змін кримінального законодавства України.

З огляду на викладене, запропоновані зміни не лише не сприятимуть удосконаленню механізму проведення НСРД у невідкладних випадках, а навпаки – можуть істотно ускладнити практичну реалізацію завдань кримінального провадження, знизити ефективність кримінального процесуального доказування та створити додаткові перешкоди для своєчасного виявлення, припинення й розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів за допомогою НСРД.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає підстави для висновку, що чинна модель правового регулювання проведення НСРД як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді характеризується наявністю суттєвих нормативних суперечностей, недостатнім рівнем системності та відсутністю єдиного підходу до визначення меж застосування ст. 250 КПК України. Аналіз положень глави 21 КПК України, Інструкції та правозастосовної практики свідчить про існування нормативної невизначеності щодо переліку НСРД, які можуть проводитися у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді, що зумовлює формування суперечливої судової практики

та різних доктринальних підходів до тлумачення відповідних положень кримінального процесуального закону.

Чинна законодавча конструкція ст. 250 КПК України формально претендує на універсальний характер, однак наявність спеціальних положень у ч. 4 ст. 268 і ч. 3 ст. 269 КПК України фактично обмежує сферу її застосування лише окремими видами НСРД. Така законодавча модель породжує нормативну конкуренцію між загальними та спеціальними положеннями глави 21 КПК України, негативно впливає на рівень юридичної визначеності й створює ризики визнання результатів НСРД недопустимими доказами у кримінальному провадженні.

З позицій системності кримінального процесуального регулювання, внутрішньої узгодженості положень глави 21 КПК України та принципу правової визначеності більш доцільним є формування універсальної моделі застосування ст. 250 КПК України як загальної процесуальної норми, що визначає єдиний порядок проведення будь-яких НСРД у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді незалежно від їх конкретного виду. У зв'язку з цим запропоновано виключити зі статей 268 і 269 КПК України спеціальні приписи щодо можливості проведення відповідних НСРД у порядку ст. 250 КПК України, що дозволить усунути фрагментарність нормативного регулювання, дублювання законодавчих положень і неоднозначність правозастосування.

Закріплена у ч. 1 ст. 250 КПК України конструкція взаємозалежних підстав проведення НСРД у невідкладних випадках не повною мірою відповідає практичним потребам досудового розслідування. Використання законодавцем сполучника «та» фактично обумовлює можливість застосування відповідного механізму одночасною наявністю необхідності врятування життя людей і запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, що істотно звужує сферу застосування цієї норми. У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність визначення зазначених підстав як альтернативних, а не взаємопов'язаних, що дозволить забезпечити більш ефективне й оперативне застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування.

Необхідним також є розширення підстав для застосування статті 250 КПК України шляхом нормативного закріплення можливості проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді у випадках безпосереднього переслідування особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, та запобігання ризикам втрати, приховування чи знищення речей або документів, а також втрати доступу до цифрових джерел інформації, що мають значення для кримінального провадження. Особливої актуальності відповідна проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли ефективне документування державної зради, колабораційної діяльності, пособництва державі-агресору, диверсійної діяльності, терористичних актів, корупційних кримінальних правопорушень та інших форм організованої злочинної діяльності безпосередньо залежить від можливості оперативного застосування негласних засобів кримінального процесуального доказування. У зв'язку з цим видається недоцільним обмеження сфери застосування ст. 250

КПК України лише окремими видами тяжких чи особливо тяжких злочинів, оскільки такий підхід не повною мірою відповідає сучасним викликам функціонування системи органів кримінальної юстиції та потребам досудового розслідування в умовах воєнного стану.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 №4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
- [2] Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затв. наказом Генерал. прокуратури України, МВС України, СБ України, Адміністрації держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України та М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v011490012/page?text=%F0%E5%E6%E8%EC%ED>
- [3] Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. №2(33). С. 137–141.
- [4] Сергєєва Д. Б. Правові та фактичні підстави провадження негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. №4. С. 56–65.
- [5] Старенький О. С., Сергєєва Д. Б. Слідчі (розшукові) дії як засоби отримання доказів у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх: до визначення поняття. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. №1. С. 81–89.
- [6] Старенький О. С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика : монографія / за заг. ред. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2016. 336 с.
- [7] Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред.: В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2012. Т.1. 768 с.
- [8] Берназ В. Д. Правова природа, поняття та загальна класифікація негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2013. №5. С. 226–230.
- [9] Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / від. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Харків : Одіссея, 2013. 1104 с.
- [10] Коваль А. А. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 264 с.
- [11] Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Негласні слідчі (розшукові) дії – засоби процесуального доказування. *Право України*. 2014. №10. С. 106–115.
- [12] Грїбов М. Л. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо особи за її згодою. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. №1. С. 87–95.
- [13] Багрий М. В. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35. Ч. 1. Т. 3. С. 86–89.

- [14] Соколов О. В. Виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 231 с.
- [15] Бабіков О. П. Теоретико-прикладні основи проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Дніпр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2024. 535 с.
- [16] Сергеева Д. Б. Правові та фактичні підстави провадження негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. №4. С. 56–65.
- [17] Ухвала Черкаського апеляційного суду від 06.12.2021 у справі № 701/751/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101907532>
- [18] Ухвала Миколаївського апеляційного суду від 18.03.2026 у справі №488/1440/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135055875>.
- [19] Вирок Охтирського міськрайонного суду від 05.10.2015 у справі №583/4923/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/51970162>.
- [20] Ухвала Апеляційного суду Сумської області від 22.02.2016 у справі №583/4923/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56087021>.
- [21] Ухвала Апеляційного суду Сумської області від 23.06.2017 у справі №788/828/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72966159>.
- [22] Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 10.10.2019 у справі №593/1248/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85175396>.
- [23] Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 26.11.2019 у справі №523/15896/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86103845>.
- [24] Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17.02.2021 у справі №263/10353/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042547>.
- [25] Вирок Новгородківського районного суду від 26.09.2022 у справі №393/238/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106471223>.
- [26] Ухвала Львівського апеляційного суду від 28.02.2024 у справі №01289т-2024. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122246635>.
- [27] Вирок Шевченківського районного суду м. Полтави від 09.06.2020 у справі №554/12176/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89693265>.
- [28] Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні : інформац. лист Вищ. спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 29.10.2013 №223–158/0/4–13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740–13>.
- [29] Савляк І. І. Таємниця спілкування як засада кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2019. 229 с.
- [30] Рогатюк І. В. Процесуальна діяльність прокурора на стадії досудового розслідування : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 544 с.
- [31] Василичук В. І., Никифорчук Д. Й. Удосконалення нормативно-правового забезпечення проведення оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. №1. С. 103–114.
- [32] Сало О. М. Реалізація повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ун-т Держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2018. 241 с.

- [33] Шерудило В. О. Процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. 21 с.
- [34] Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження № 12439 від 24.01.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/55696>.

REFERENCES

- [1] Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine №4651-VI (2012, April). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
- [2] Instruction on the Organization of Conducting Covert Investigative (Search) Actions and the Use of Their Results in Criminal Proceedings, approved by the Order of the Prosecutor General's Office of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, and the Ministry of Justice of Ukraine № 114/1042/516/1199/936/1687/5 (2012, November). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v011490012/page?text=%F0%E5%E6%E8%EC%ED>.
- [3] Pohoretskyi, M. A., & Serhieieva, D. B. (2014). Covert Investigative (Search) Actions and Operational-Search Measures : Concept, Essence and Correlation. *Combating Organized Crime and Corruption (Theory and Practice)*, 2(33), 137–141.
- [4] Serhieieva, D. B. (2017). Legal and Factual Grounds for Conducting Covert Investigative (Search) Actions. *Bulletin of Criminal Proceedings*, 4, 56–65.
- [5] Starenkyi, O. S., & Serhieieva, D. B. (2017). Investigative (Search) Actions as Means of Criminal Procedural Proving in Criminal Proceedings Concerning Juveniles: Towards Defining the Concept. *Bulletin of Criminal Proceedings*, 1, 81–89.
- [6] Starenkyi, O. S. (2016). *Criminal Procedural Guarantees of Defence Counsel as a Subject of Criminal Procedural Proving during Pre-Trial Investigation: Theory and Practice*. In M. A. Pohoretskyi (Ed.). Kyiv: Alerta.
- [7] *Criminal Procedure Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary*: in 2 Vols. (2012). In V. Ya. Tatsii, V. P. Pshonka, & A. V. Portnov (Eds.). Kharkiv : Pravo, 1.
- [8] Bernaz, V. D. (2013). Legal Nature, Concept and General Classification of Covert Investigative (Search) Actions. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series «Jurisprudence»*, 5, 226–230.
- [9] *Criminal Procedure Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary*. (2013). In S. V. Kivalov, S. M. Mishchenko, & V. Yu. Zakharchenko. Kharkiv: Odissei.
- [10] Koval, A. A. (2019). *Ensuring Human Rights during Covert Investigative (Search) Actions*. Mykolaiv: Petro Mohyla Black Sea National University Publishing House.
- [11] Lukianchykov, Ye.D., & Lukianchykov, B. Ye. (2014). Covert Investigative (Search) Actions as Means of Criminal Procedural Proving. *Law of Ukraine*, 10, 106–115.
- [12] Hribov, M. L. (2018). Conducting Covert Investigative (Search) Actions with the Consent of a Person. *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 87–95.
- [13] Bahrii, M. V. (2015). Judicial Control over Conducting Covert Investigative (Search) Actions: Certain Aspects. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series «Law»*, 35(1), (3), 86–89.

- [14] Sokolov, O. V. (2019). *Execution by Operational Units of Instructions of an Investigator or Prosecutor on Conducting Covert Investigative (Search) Actions* (PhD dissertation, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine).
- [15] Babikov, O. P. (2024). *Theoretical and Applied Foundations of Conducting Covert Investigative (Search) Actions in Criminal Proceedings* (Doctoral dissertation, Dnipro State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine).
- [16] Serhieieva, D. B. (2017). Legal and Factual Grounds for Conducting Covert Investigative (Search) Actions. *Bulletin of Criminal Proceedings*, 4, 56–65.
- [17] Ruling of the Cherkasy Court of Appeal (2021, December) in Case № 701/751/15-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101907532>.
- [18] Ruling of the Mykolaiv Court of Appeal (2026, March) in Case № 488/1440/18. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135055875>.
- [19] Judgment of the Okhtyrka City District Court (2015, October) in Case № 583/4923/13-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/51970162>.
- [20] Ruling of the Court of Appeal of Sumy Region (2016, February) in Case № 583/4923/13-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56087021>.
- [21] Ruling of the Court of Appeal of Sumy Region (2017, June) in Case № 788/828/17. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72966159>.
- [22] Judgment of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court (2019, October) in Case № 593/1248/16-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85175396>.
- [23] Judgment of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court (2019, November) in Case № 523/15896/15-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86103845>.
- [24] Judgment of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court (2021, February) in Case № 263/10353/16-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042547>.
- [25] Judgment of the Novhorodkivskiy District Court (2022, September) in Case № 393/238/16-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106471223>.
- [26] Ruling of the Lviv Court of Appeal (2024, February) in Case № 01289т-2024. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122246635>.
- [27] Judgment of the Shevchenkivskiy District Court of Poltava (2020, June) in Case № 554/12176/15-к. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89693265>.
- [28] On Certain Issues of Judicial Control Exercised by an Investigating Judge of the Court of Appeal over the Observance of Rights, Freedoms and Interests of Persons in Criminal Proceedings: Information Letter of the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases No. 223–158/0/4–13. (2013, October) Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740–1>
- [29] Savliak, I. I. (2019). *Secrecy of Communication as a Principle of Criminal Proceedings* (PhD dissertation, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine).
- [30] Rohatiuk, I. V. (2016). *Procedural Activity of the Prosecutor during Pre-Trial Investigation*. Kyiv: National Academy of Internal Affairs.
- [31] Vasylynychuk, V. I., & Nykyforchuk, D. Y. (2018). Improvement of Regulatory and Legal Support for Conducting Operational-Search Measures and Covert Investigative (Search) Actions. *Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 103–114.
- [32] Salo, O. M. (2018). *Exercise of Powers by the Head of a Pre-Trial Investigation Body during Covert Investigative (Search) Actions* (PhD dissertation, University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine).
- [33] Sherudylo, V. O. (2018). *Procedural Procedure for Conducting Covert Investigative (Search) Actions Related to Interference with Private Communication* (PhD thesis, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine).

- [34] Draft Law on Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding Improvement of Guarantees for the Protection of Business Entities during Criminal Proceedings № 12439 (2025, January). Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/55696>.

Олександр Сергійович Старенький

Доктор юридичних наук, доцент
Головний науковий співробітник
Національна академія Служби безпеки України
03066, вул. М. Максимовича, 22, Київ, Україна

Oleksandr S. Starenkyi

Doctor of Law, Associate Professor
Chief Research Fellow
National Academy of the Security Service of Ukraine
03066, 22 M. Maksymovycha St. Kyiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Старенький О. С. Проблеми правового регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій як засобів кримінального процесуального доказування до постановлення ухвали слідчого судді. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2026. Том 33. № 2. С. 306–331. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.306>.

Suggested Citation: Starenkyi, O. S. (2026). Problems of Legal Regulation of Conducting Covert Investigative (Search) Actions as Means of Criminal Procedural Proving Prior to the Issuance of an Investigating Judge’s Order. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 33(2), 306–331. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.306>.

Дата першого надходження статті до видання: 28.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.05.2026

Дата публікації (оприлюднення): 30.06.2026

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License